

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Національний гірничий університет»**

Кафедра історії та політичної теорії

Єгорова О.В.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Політичні інститути»

для бакалаврів спеціальності 052 «Політологія»

Дніпро

НГУ

2017

Єгорова О.В. Програма навчальної дисципліни «Політичні інститути» для бакалаврів спеціальності 052 «Політологія» / О.В. Єгорова, Нац. гірн. ун-т., каф. Історії та політичної теорії. – Д. : НГУ, 2017. – 14 с.

Розглянуто та затверджено методичною комісією за спеціальністю 052 «Політологія» за поданням кафедри історії та політичної теорії.

ВСТУП

Програмні результати підготовки бакалавра політології визначені в стандарті вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія [1].

В освітньо-професійній програмі Державного ВНЗ «НГУ» [2] здійснено розподіл програмних результатів навчання за організаційними формами освітнього процесу. До дисципліни «Політичні інститути» віднесені такі результати навчання:

РН11. Знати на відповідному рівні загальну природу та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи основні віхи розвитку уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

РН12. Базові знання нормативної та позитивної політичної теорії, політичного аналізу, порівняльної та прикладної політології.

РН13. Вільно володіти базовим професійним категорійно-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки.

РН14. Базові знання щодо ключових принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

Крім означених професійних результатів навчання під час вивчення дисципліни бакалавр має опанувати такі загальні результати навчання:

РН1 Застосовувати критичне мислення, раціональну аргументацію, аналіз та синтез;

РН2 Знати наукову термінологію та логічно викладати думки державною мовою як усно, так і письмово;

РН4 Самостійно опановувати нові знання з використанням фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел, у т.ч. іноземними мовами;

РН5 Виконувати політологічні дослідження з використанням якісних і кількісних методів та інструментарію прикладного аналізу;

РН9 Професійно виконувати політико-організаційні, експертні, дорадчі та консультативні функції на національному та міжнародному ринку праці у діяльності за фахом.

Мета дисципліни «Політичні інститути» – формування результатів навчання - знань, умінь, навичок, пов'язаних із проблематикою політичних інститутів, їх місцем і значенням на різних етапах розвитку людства відповідно до освітньо-професійної програми.

Реалізація мети вимагає трансформації програмних результатів навчання в дисциплінарні та відбір змісту навчальної дисципліни за цим критерієм.

Вимоги до структури робочих програми дисциплін наведено в [2].

1 ГАЛУЗЬ ВИКОРИСТАННЯ

Робоча програма призначена для:

- ♦ реалізації компетентнісного підходу при формуванні структури та змісту дисципліни;
- ♦ внутрішнього та зовнішнього контролю якості підготовки фахівців;
- ♦ акредитації освітньої програми за спеціальністю.

Робоча програма встановлює:

- ♦ обсяг та терміни викладання дисципліни;
- ♦ дисциплінарні результати навчання та їх рівень складності;
- ♦ тематичний план та розподіл обсягу за організаційними формами освітнього процесу;
- ♦ вимоги до структури та змісту індивідуальних завдань;
- ♦ завдання для самостійної роботи здобувача;
- ♦ узагальнені засоби діагностики, критерії та процедури оцінювання навчальних досягнень здобувачів;
- ♦ склад Комплексу навчально-методичного забезпечення дисципліни;
- ♦ форму підсумкового контролю.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

Робоча програма дисципліни розроблена на основі таких нормативних документів:

- 1) Стандарт вищої освіти підготовки бакалаврів спеціальності 052 Політологія
- 2) Освітня програма підготовки бакалавра за спеціальністю 052 «Політологія» / М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2016. – 27 с.
- 3) Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187. «Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти».

3 ОБСЯГ ТА ТЕРМІНИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Загальний обсяг – 6 кредитів ЄCTS (180 академічних годин).

Викладається на 1-му курсі, у 2-му семестрі, у 3-ій і 4-ій чвертях (15 тижнів).

4 ОЧІКУВАНІ ДИСЦИПЛІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Шифр та зміст результатів навчання за освітньо-професійною програмою	Шифр та зміст дисциплінарних результатів навчання (ДРН)
1	2
РН1 Застосовувати критичне мислення, раціональну аргументацію, аналіз та синтез	РН1-1 Аналізувати суспільно-економічні передумови формування політичних інститутів
	РН1-2 Аналізувати особливості політичних інститутів

1	2
	PH1-3 Обґрунтовувати процеси формування й трансформацій політичних інститутів
PH5 Використовувати інформаційні і комунікаційні технології для отримання, обробки та презентації інформації	<p>PH5-1 Самостійно опанувати нові знання з використанням фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел</p> <p>PH5-2 Орієнтуватись у світових ресурсах щодо характеристик політичних інститутів і використовувати комплекси іншомовних джерел</p>
PH13 Спілкуватися та презентувати свої ідеї широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань	<p>PH13-1 Характеризувати політичні інститути</p> <p>PH13-2 Фахово обговорювати у академічній, науковій аудиторіях, а також доступно пояснювати свої думки у непідготовленому середовищі щодо різних аспектів розвитку політичних інститутів</p> <p>PH13-3 Ідентифікувати особливості політичного інституту та обґрунтовано доводити свою позицію</p> <p>PH13-4 Визначати наукові проблеми, а також проблеми сприйняття політичних інститутів серед різних категорій населення</p>
PH17 Використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.	<p>PH17-1 Використовувати знання для аналізу діяльності політичних інститутів на місцевому та національному рівнях</p> <p>PH17-2 Проводити аналіз діяльності політичних партій на міжнародному рівні</p>

**5 ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН І РОЗПОДІЛ ОБСЯГУ ЧАСУ ДИСЦИПЛІНИ ЗА
ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ**

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг, годин		
		ауд.	СРС	усього
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
	ЛЕКЦІЇ	45	50	95
РН11	1. Інститути і інституалізація. Теоретичні підходи	2	2	4
	1.1 Інститути. Поняття. Приклади			
	1.2 Неформальні інститути			
	1.3 Теорії інституційних змін			
РН12	2. Політичні інститути	2	2	4
	2.1 Цілі, характеристики, функції.			
	2.2 Основні етапи становлення			
РН13	3. Політична система	3	2	6
	3.1 Сутність. Структура. Функції			
	3.2 Типи політичних систем			
	4. Конституційні засади політичних інститутів.			
	4.1 Особливості, структура конституцій	2	2	
	4.2 Основні конституційні принципи			
РН14	5. Держава як політичний інститут	4	2	4
	4.1. Поняття. Ознаки.			
	4.2. Теорії походження держав			
	4.3 Функції держави			
РН1	6. Парламент: структурно-функціональний аналіз.	2	4	8
	6.1 Історія становлення парламентів			
	6.2 Сутність, функції			
	6.3 Структура парламенту			
	7. Форми правління.			
	7.1 Класифікація форм правління	2	4	
	7.2 Взаємозв'язок між партією та урядом			
	8. Парламентські та президентські системи. Напівпрезидентське правління	2	2	
	8.1. Історія становлення різних систем			
	8.2. Переваги, недоліки, приклади			
	9. Бюрократія та публічна адміністрація			
	9.1. Концепція.	2	4	
	9.2. Принципи.			
	9.3. Моделі.			
	10. Порівняльний федералізм			
	10.1. Сутність і типологія федералізму	2	4	
	10.2. Порівняльний аналіз федералізму			
	11. Розвиток громадянського			

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
	суспільства			
	11.1. Становлення громадянського суспільства як історичної реальності	2	2	
	11.2. Інститути громадянського суспільства			
	11.3. Взаємини з державою			
	12. Економічні інститути	2	2	
	12. 1.Сутність і структура базисних економічних інститутів.			
	12.2.Характеристика і роль економічних інститутів у суспільстві			
	13. Держава добробуту. Регулятивна держава	2	2	
	13.1. Сутність поняття. Історія розвитку теорії держави добробуту.			
	13.2. Класифікація держав			
	14. Партії як політичний інститут, партійні системи	2	2	
	14.1. Політичні партії, функції. Класифікації			
	14.2. Поняття й типологія партійних систем.			
	15. Масові рухи, групи тиску і лобізм.	2	2	
	15.1. Роль масових рухів і груп тиску.			
	15.2. Зміст лобіювання			
	15.3. Регламентація лобізму в західних країнах			
	16. Місцеве врядування: структурно - функціональний аналіз.	2	2	
	16.1.Моделі місцевого врядування, інституції, тренди та розвиток.			
	16.2. Місцеве врядування, соціальний капітал, громадянське суспільство та демократія.			
	17. Судові інститути.	2	2	
	17.1. Інститути судової системи			
	17.2. Судовий процес та публічна політика			
	18. Вибори і електоральні системи.	2	2	
	18.1. Роль виборів у сучасних умовах			
	18.2. Різновиди та характеристика електоральних систем.			
	19. Демократія як політичний інститут	2	2	
	19.1. Поняття, теорії, моделі			
	19.2. Демократичні політичні інститути			

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
	20. Засоби масової інформації.			
	20.1. Системи, структури, інституції і функції.	2	2	
	20.2. Комерційні ЗМІ та журналістська культура.			
	21. Міжнародні політичні інститути.			
	21.1. Міжнародні інститути безпеки.	2	2	
	21.2. Міжнародні економічні інститути.			
	21.3. Міжнародні НУО			
	ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	30	55	75
PH2 PH4	1 Основні етапи становлення і розвитку теорії політичних інститутів в західній і вітчизняній науці.	2	2	
	2. Види, опис та функції підсистем як складових політичної системи.	2	2	
	3 Форми правління і форми державного устрою	2	3	
	4. Інститут президентства. Повноваження президента у президентській, напівпрезидентській і парламентській республіках	2	4	
PH5 PH9	5 Парламент та парламентаризм. Становлення парламентаризму в Україні.	2	4	
	6. Бюрократія і бюрократизм. Апарат державної влади	2	4	
	7. Проблеми і перспективи формування громадянського суспільства в сучасній Україні	2	4	
	8. Класифікація сучасних політичних партій.	2	4	
	9. Масові соціально-політичні рухи в Україні і за кордоном	2	4	
	10. Напрями та основні етапи процесу лобювання. Лобізм: національні зразки	2	4	
	11. Інститути судової влади України	2	4	
	12. Місцеве самоврядування в Україні. Правова основа. Принципи. Система	2	4	
	13. Демократія як політичний інститут: поняття, принципи, моделі.	2	4	
	14. ЗМІ як політичний інститут	2	4	
	15. Міжнародні політичні інститути	2	4	
	РАЗОМ	95	85	180
	Лекції (аудиторні - 3 години на тиждень)	45	50	95
	Практичні заняття (аудиторні - 2 година на тиждень)	30	55	85
	Підсумковий (семестровий) контроль – диференційований залік: 2семестр, 2 чверть			

7 ВИМОГИ ДО ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Підготувати матеріал на семінарське заняття на запропоновану тему:

1. Основні етапи становлення і розвитку теорії політичних інститутів в західній і вітчизняній науці.
2. Характеристика політичної системи країни.
3. Охарактеризувати конституцію країни за ознакою структури і засадничих принципів.
4. Охарактеризувати інститут президентської влади в країні.
5. Надати порівняльну характеристику однопалатному і двопалатному парламенту.
6. Охарактеризувати політичний режим у країні за рейтингами демократичності.
7. Проблеми і перспективи формування громадянського суспільства в сучасній Україні.
8. Охарактеризувати стан і перспективи розвитку партійної системи України.
9. Масові соціально-політичні рухи в Україні і за кордоном.
10. Напрями та основні етапи процесу лобіювання. Лобізм: національні зразки.
11. Інститути судової влади України.
12. Правова основа місцевого самоврядування в Україні
13. Сучасні теорії демократії. Американська і західноєвропейська моделі демократії.
14. Трансформація і прогноз реформування виборчої системи в сучасній Україні
15. Міжнародні політичні інститути. Міжнародні інститути безпеки.

Мета завдання:

- 1) узагальнення компетентностей, набутих за час навчання;
- 2) розвиток здатності до застосування знань з дисципліни для аналізу діяльності різних політичних інститутів на місцевому та національному рівнях;
- 3) набуття навичок проведення досліджень.

Окрім виконання перелічених робіт, студент без використання джерел інформації під час захисту індивідуального завдання має продемонструвати компетентність в таких питаннях:

- ♦ Генеза і роль політичних інститутів у суспільстві
- ♦ функції політичних інститутів
- ♦ вплив політичних інститутів на суспільство
- ♦ класифікація сучасних політичних інститутів
- ♦ основні принципи діяльності політичних інститутів;

8 ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Основні завдання для самостійної роботи:

- 1) попереднє опрацювання інформаційного забезпечення за кожною темою;
- 2) підготовка до поточного контролю – розв'язання завдань самоконтролю за кожною темою;

- 3) виконання індивідуального завдання;
- 4) підготовка до захисту індивідуального завдання;
- 5) підготовка до підсумкового (семестрового) контролю.

9 ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ, ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ, КРИТЕРІЇ ТА ПРОЦЕДУРИ ОЦІНЮВАННЯ

9.1 Форма підсумкового контролю

Форма підсумкового контролю – диференційований залік.

Оцінка рівня сформованості дисциплінарних компетентностей у формі диференційованого заліку здійснюється без участі студента на підставі результатів поточного контролю.

9.2 Форми поточного контролю

Визначення рівня сформованості дисциплінарних результатів навчання під час поточного контролю здійснюється за:

- ◆ певним розділом робочої програми дисципліни;
- ◆ практичними заняттями (контрольна робота або перевірка та захист індивідуального завдання);

9.3 Засоби діагностики

9.3.1 Узагальнені засоби діагностики

Передбачають демонстрацію студентом таких здатностей:

- 1) Аналізувати суспільно-економічні передумови формування політичних ідеологій;
- 2) Аналізувати особливості політичної ідеології;
- 3) Обґрунтовувати процеси трансформації політичних ідеологій;
- 4) Самостійно опанувати нові знання з використанням фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел;
- 5) Орієнтуватись у світових ресурсах щодо характеристик ідейних течій і використовувати комплекси іншомовних джерел;
- 6) Характеризувати класичні та сучасні політичні ідеології;
- 7) Ідентифікувати прояви тієї чи іншої ідеологічної течії та обґрунтовано доводити свою позицію;
- 8) Визначати наукові проблеми, а також проблеми сприйняття ідеологій серед різних категорій населення;
- 9) Використовувати знання політичних ідеологій для аналізу діяльності політичних інститутів на місцевому та національному рівнях;
- 10) Проводити аналіз діяльності політичних партій на міжнародному рівні.

9.3.2 Конкретизовані засоби діагностики

Конкретизовані засоби діагностики, що безпосередньо застосовуються для контрольних заходів під час лекцій, формуються на основі узагальнених шляхом

чисельної або іншої конкретизації узагальнених засобів у вигляді тестів закритого та відкритого типів.

9.4 Критерії та процедури оцінювання

9.4.1 Лекційний матеріал

Поточний контроль навчальних досягнень студента за певним розділом робочої програми дисципліни викладач здійснює на основі аналізу відповіді на конкретизовані завдання, користуючись коефіцієнтом засвоєння у відсотках (адаптація до стобальної шкали ЄКТС):

$$P_i = a / m, \%,$$

де a – число правильних відповідей або виконаних суттєвих операцій еталонів рішень; m – загальна кількість запитань або суттєвих операцій еталону рішень.

Допускається під час тижня контрольних заходів кожної чверті визначення коефіцієнта засвоєння всього лекційного матеріалу як відношення кількості правильних відповідей на всі завдання до кількості усіх запропонованих студентам протягом чверті запитань або суттєвих операцій завдань. .

Результати поточного контролю викладач виставляє у відомість під час тижня контрольних заходів кожної чверті за шкалою ЄКТС:

Рівень досягнень / Marks, %	Оцінка / Grade
90 – 100	A
82 – 89	B
74 – 81	C
64 – 73	D
60 – 63	E
35 – 59	F _x
1 – 34	F

Якщо зафіксовано рівень досягнень студента нижче 60 % або якщо студент не з'явився на контрольний захід, то йому виставляються оцінка «F_x». У таких випадках студент зобов'язаний додатково опанувати цю тему занять і пройти повторне оцінювання його результатів навчання.

9.4.2 Практичні заняття

Практичні заняття оцінюються якістю виконання індивідуального завдання за допомогою коефіцієнта засвоєння або експертним методом.

В останньому випадку максимальну оцінку виставляють за таких умов:

- ♦ правильність розв'язань;
- ♦ повнота структури розрахунків (постановка задачі, розрахункова схема, алгоритм розв'язання, його оцінка);
- ♦ грамотність, лаконізм і логічна послідовність викладу результатів;
- ♦ оформлення роботи відповідно до чинних стандартів;

- ♦ наявність посилань на джерела інформації;
- ♦ самостійність виконання (з'ясовується під час захисту).

Під час експертизи оцінка виконання індивідуального завдання визначається відсотком реалізації вимог, регламентованих робочою програмою дисципліни та методичними рекомендаціями.

Рівень досягнень за *результатами виконання комплексу лабораторних робіт* за дисципліною визначається як середнє значення результатів поточного контролю кожної.

Під час експертизи, оцінка за лабораторну роботу визначається відсотком правильних кроків алгоритму її виконання.

Інтегральна оцінка досягнень за всіма лабораторними роботами приймається позитивною (рівень досягнень студента не нижче 60 % або не менше 60 балів) лише в тому випадку, коли всі лабораторні роботи, що передбачені робочою програмою дисципліни, виконані і оцінені.

9.4.4 Інтегральний рівень досягнень студента з дисципліни

Інтегральний рівень досягнень студента у засвоєнні матеріалу з дисципліни в цілому обчислюється як середньозважене значення рівня сформованості компетентностей за лекційними, практичними та лабораторними заняттями:

$$IP = \sum_{i=1}^n (P_i \times T_i) / T, \%$$

де n – число видів навчальних занять;

P_i – рівень досягнень за i -м видом занять, %;

T_i – обсяг i -го виду занять;

T – загальний обсяг дисципліни.

Досягнення студента в опануванні певної дисципліни в цілому не можуть бути оцінені позитивно, якщо з будь-якого запланованого контрольного заходу з цієї дисципліни студент не отримав позитивну оцінку.

Якщо рівень за результатами будь-якого поточного контрольного заходу нижчий 60 %, то з дисципліни виставляються оцінки « F_x » і, якщо нижче 35 %, то « F ».

10 СКЛАД КОМПЛЕКСУ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, має бути розташований на сайті кафедри історії і політичної теорії та повинен містити:

- 1) робочу програму дисципліни;
- 2) навчальний контент (інформаційне забезпечення лекцій);
- 3) методичне забезпечення практичних та семінарських занять;
- 5) матеріали методичного забезпечення самостійної роботи студента щодо:
 - попереднього опрацювання інформаційного забезпеченням лекцій;

- розв’язання завдань самоконтролю за кожною темою;
- виконання індивідуального завдання;
- підготовки до захисту індивідуального завдання;

6) узагальнені завдання для поточного контролю рівня сформованості дисциплінарних компетентностей;

7) завдання для післятестатійного моніторингу рівня сформованості дисциплінарних компетентностей.

11 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

11.1. Основна

- 1) Пахарев А.Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні. Навчальний посібник. – К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2011. – 182 с.
- 2) Ф.М.Рудич. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ: Либідь, 2009. – С. 466.

11.2 . Допоміжна

- 3) Дюверже, М. Политические институты и конституционное право // Антология мировой политической мысли.— М., 1997. — Т. 2.
- 4) Михельс, Р. Социология политической партии в условиях демократии // Антология мировой политической мысли.—М., 1997. — Т. 2.

Навчальне видання

Єгорова Олена Віталіївна

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Політичні ідеології»
для бакалаврів спеціальності 052 «Політологія»

Видано

у Державному вищому навчальному закладі
«Національний гірничий університет».

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 1842 від 11.06.2004
49005, м. Дніпро, просп. Д. Яворницького, 19.